

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

ННІ культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІ інституту
культури і мистецтв
О.А. Устименко-Косоріч
« _____ » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬФЕДЖІО

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня-програма/програми

Мова навчання українська

Погоджено науково-
методичною комісією ННІ
культури і мистецтв
« 31 » серпня 2021 р

Голова Руденко О.Ф.

Суми - 2021

Розробники:

Чарікова Людмила Анатоліївна, викладач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства і культурології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства і культурології

Протокол № 1 від «31» серпня 2021р.

Завідувач кафедри

доктор мистецтвознавства, професор Зав'ялова О.К.

Опис навчальної дисципліни I курс
1 семестр

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна
Кількість кредитів – 5	БАКАЛАВР	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
I-й		I-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
год.		год.	
Практичні, семінарські			
68 год.		год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
80 год.		год.	
Консультації:			
2 год.		год.	
Загальна кількість годин - 150	Вид контролю:		

		I семестр - залік
--	--	-------------------

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Предмет «Сольфеджіо» є важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх кваліфікованих музикантів. Даний предмет передбачає: забезпечення всебічного розвитку професійного музичного слуху, музичної пам'яті, почуття ритму і аналітичного мислення.

Метою викладання навчальної дисципліни «Сольфеджіо» в інституті культури і мистецтв є формування і розвиток музично-слухового досвіду, що передбачає вільне оперування студента інтонаційним музичним матеріалом, слухацьку та виконавську компетентність, уміння цілісно сприймати музичний твір та відтворювати не тільки окремі елементи музичної мови, але й музичний твір у його художній цілісності. Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Сольфеджіо» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ЗК1– Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ФК 2– Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва; ФК 5 – Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок гри на музичному інструменті (сольного співу), оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого співу/хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів; ФК 6 – Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, аргументовані знанням музичних стилів різних епох та володінням техніками, прийомами та виконавськими методиками.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни є опанування дисципліни «Основи теорії музики», програми курсу «Сольфеджіо» у ДМШ, музичних або музично-педагогічних училищ. Викладання «Сольфеджіо» здійснюється в тісному зв'язку з вивченням таких музично-теоретичних дисциплін як теорія музики, гармонія, поліфонія, аналіз музичних творів, всесвітня історія музики, народознавство, а також музичний інструмент, диригування та вокал.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання: розвинені музично-слухові уявлення та інтонаційна компетентність; сформовані навички точного інтонування та

визначення на слух елементів музичної мови; уміння використовувати слух у творчій, виконавській практиці; уміння цілісно сприймати музичний твір будь-якої доби, стилю або жанру та інтерпретувати його. Опанування дисципліни передбачає також вміння орієнтуватися в ладових зв'язках мелодії, гармонійному супроводі, в співвідношенні голосів поліфонічної музики, формуванні навичок вільного читання з листа (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних та двоголосних музичних прикладів; формуванні навичок запису диктанта

<p>Знання: теоретичні основи курсу сольфеджіо;</p> <p>Уміння: виконувати творчі завдання: створення другого чи третього голосу до наданої мелодії, розвиток теми, дописування мелодії, маленьких п'єс з жанровою фактурою, створення мелодії на задану гармонію;</p>	<p>ПРН 1.</p>	<p>Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.</p>
<p>Знання: розвиток муз. слуху на основі активації музичного мислення і музичної пам'яті;</p> <p>Уміння: уміння вільно читати з листа музичні приклади певного рівня інтонаційно-ритмічної складності;</p>	<p>ПРН 9</p>	<p>Демонструвати володіння музичн.-аналітичними навичками для жанрово-стильової атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.</p>
<p>Знання: прийоми і засоби розвитку музичного слуху;</p> <p>Уміння: аналізувати на слух твори або фрагменти творів різних стилів (аналіз конкретних компонентів музичної мови, комплексний аналіз);</p>	<p>ПРН 13</p>	<p>Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p>
<p>Знання: основні стилістичні і жанрові характеристики музики різних періодів;</p> <p>Уміння: стилістично грамотно, виразно, інтонувати твори класичної, національної або сучасної музики;</p>	<p>ПРН 16</p>	<p>Використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській, композиторській, диригентській, музикознавчій та педагогічній діяльності.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент впевнено знає весь теоретичний матеріал, правильно відтворює на слух акордові послідовності, інтервали, відхилення та модуляції, бездоганно пише диктанти, логічно виконує творчі завдання, інтонаційно правильно відтворює усний матеріал (спів одноголосся, двоголосся у дуєті та з фортепіано, чотириголосся,

	поліфонію, романси з акомпанементом).
82 – 89	Студент впевнено знає весь теоретичний матеріал, відтворює на слух акордові послідовності з невеликими недоліками. Окремі неточності у виконанні або інтонувannya номера, інтервалу, акорду. Визначені неточно, з помилкою окремі елементи музичної мови. У диктанті допущено незначна кількість (1-3) інтонаційних, ритмічних помилок.
74 – 81	Студент впевнено знає весь теоретичний матеріал, відтворює на слух акордові послідовності з невеличкими помилками. Окремі неточності у виконанні або інтонувannya номера, інтервалу, акорду. Не визначені окремі співзвуччя. У диктанті допущено незначна кількість (4) інтонаційних, ритмічних помилок.
64 – 73	Студент засвоїв лише базовий теоретичний матеріал, погано орієнтується в акордових послідовностях та інтервалах на слух, з помилками пише диктант, не виконує творчі завдання, припускається суттєвих помилок або неточностей в інтонувannya усного матеріалу, виникають складнощі при виконанні вправ з акомпанементом. У диктанті запис висоти звуків, ритму, випадкових знаків може містити велику (5-6) кількість помилок.
60 – 63	Інтонаційні і ритмічні труднощі виконуються зі значними помилками. Вправа виконано, але з помилками в побудові та інтонувannya інтервалів, акордів, в голосуванні. Диктант може містити велику (7-8) кількість помилок.
35 – 59	Грубі помилки при інтонувannya музичного тексту, низький слуховий рівень при аналізі слухових вправ; відсутність необхідних умінь і навичок читання з листа, відсутність практичних навичок у написанні диктанту.
1 – 34	Відсутність на заняттях; невиконання практичних завдань і самостійної роботи.

Розподіл балів

Приклад для заліку 1 семестр

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			РОЗДІЛ 3					
Т 1.1 -1.4	Т 1.5 -1.8	Т1.9- 1.12.	Т2.1 -2.4	Т2.5. -2.8	Т2.9- 2.10	Т 3.1- 3.4	Т3.5 -3.7	Т 3.8 -3.9	Т 3.10 -3.12		
Поточний контроль										70	100
8	8	6	8	8	5	8	6	5	8		
Контроль самостійної роботи										30	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання Сольфеджіо є: залік, виконання практичних завдань.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Діатоніка. Дисонуючі інтервали діатоніки.

Розділ 2. Септакорди діатонічної системи.

Розділ 3. Альтерація. Типи тональних відносин. Відхилення і модуляції.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

I Семестр

Розділ I. Діатоніка. Дисонуючі інтервали діатоніки.

Тема 1.1-1.2. Натуральний лад. Засвоєння різних знаків натурального мажору на релятивній основі. Інтонаційне осмислення ладів. Діатонічні інтервали. Ступеневі та інтервальні диктанти.

Тема 1.3-3.4. Однойменні і паралельні тональності. Тритони в ладу та від звуків з розв'язанням.

Тема 1.5-1.7. Види мажору і мінору: спів тетрахордів і гам. Спів діатонічних інтервалів. Ритмічні групи з шістнадцятих. Інтервальні послідовності в натуральних ладах.

Тема 1.8. Характерні інтервали у гармонічних ладах та від звуків.

Тема 1.9-1.10. Лади народної музики мажорного і мінорного нахилення. Внутрішньотактова синкопа у ритмічних диктантах.

Тема 1.11.-1.12. Головні тризвуки ладу. Лади народної музики мажорного і мінорного нахилення. Інтонаційне осмислення тризвуків іладів. Визначення ладів на слух. Гармонічна послідовність.

Розділ II. Септакорди діатонічної системи.

Тема 2.1.-2.2. Септакорди на ступенях звукорядів. D7 і його обернення в тональності і від звуку. Інтонаційне осмислення акорду. Спів гармонічних послідовностей в мажорі та мінорі. Секвенція.

Тема 2.3.-2.4. Збільшений та зменшений тризвук та його обернення в тональності та від звуку. Хорове 4голосся. Спів мішаної послідовності з інтервалами та акордами. Ритмічний диктанти на метроритмічні труднощі (тріолі, синкопи). Слуховий аналіз тризвуків від звуків.

Тема 2.5.-2.6. Септакорд II ст. в ладу та від звуку, його обернення та розв'язання. Інтонаційне осмислення септакордів та визначення на слух

Тема 2.7.-2.8. Септакорд VII ст. в ладу та від звуку, його обернення та розв'язання. Інтонаційне осмислення септакордів та визначення на слух.

Тема 2.9.-2.10. Спів акордових послідовностей в найпростішому викладі: тризвук II низької ступені з оберненнями, DD7 та DDVII7 в каденціях.

Розділ III. Альтерація. Типи тональних відносин. Відхилення і модуляції.

Тема 3.1.-3.2. Альтеровані лади мажору та мінору. Сольфеджування мелодії в ладах народної музики. Інтонаційне осмислення та визначення на слух альтерованих ладів.

Тема 3.3.-3.4. Хроматичні інтервали в лалу і від звуків. Інтонаційне осмислення інтервалів. Хроматична гамма. Особливі види ритмічного поділу.

Тема 3.5.-3.6. Типи тональних відносин. Відхилення в тональності першого ступеня споріднення. Визначення на слух в умовах 4-голосся та у художній фактурі.

Тема 3.7. Акорди DD, освоєння на слух, спів по вертикалі каденцій та оборотів з DD.

Тема 3.8. Альтерація акордів домінантової, субдомінантової груп. Обернення септакордів подвійної домінанти. Альтерація акордів DD.

Тема 3.9.-3.10. Гармонічні послідовності з модуляціями 1 ступені споріднення. Спів та визначення на слух.

Тема 3.11.-3.12. Енгармонізм зменшеного септакорду, розв'язання у 24 тональності. Визначення на слух в умовах 4-голосся та художній фактурі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни I семестр

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р
1. Діатоніка. Дисонуючі інтервали діатоніки.										

Тема 1.1-1.2. Натуральний лад. Засвоєння різних знаків натурального мажору на релятивній основі. Інтонаційне осмислення натуральних ладів. Діатонічні інтервали. Ступеневі та інтервальні диктанти.	8		4		4				
Тема 1.3-1.4 Однойменні і паралельні тональності. Тритони в ладу та від звуків з розв'язанням.	8		4		4				
Тема 1.5-1.7. Види мажору і мінору: спів тетраходів і гам. Спів діатонічних інтервалів. Ритмічні групи з шістнадцятих. Інтервальні послідовності в натуральних ладах.	10		6		4				
Тема 1.8. Характерні інтервали у гармонічних ладах та від звуків.	4		2		2				
Тема 1.9-1.10. Лади народної музики мажорного і мінорного нахилення. Внутрішньотактова синкопа у ритмічних диктантах.	8		4		4				
Тема 1.11.-1.12. Головні тризвуки ладу. Лади народної музики мажорного і мінорного нахилення. Інтонаційне осмислення тризвуків і ладів. Визначення ладів на слух. Гармонічна послідовність.	8		4		4				
Розділ 2. Септакорди діатонічної системи.									
Тема 2.1.-2.2. Септакорди на ступенях звукорядів. D7 і його обернення в тональності і від звуку. Інтонаційне осмислення акорду. Спів гармонічних послідовностей в мажорі та мінорі. Секвенція.	8		4		4				
Тема 2.3.-2.4. Збільшений та зменшений тризвук та його обернення в тональності та від звуку. Хорове 4хголосся. Спів мішаної послідовності з інтервалами та акордами. Ритмічний диктанти на метроритмічні труднощі (тріолі, синкопи). Слуховий аналіз тризвуків від звуків.	8		4		4				
Тема 2.5.-2.6. Септакорд II ст. в ладу та від звуку, його обернення та розв'язання. Інтонаційне осмислення септакордів та визначення на слух	9		4		5				

Тема 2.7.-2.8. Септакорд VII ст. в ладу та від звуку, його обернення та розв'язання. Інтенаційне осмислення септакордів та визначення на слух.	9		4		5					
Тема 2.9.-2.10. Спів акордових послідовностей: тризвук II низької ступені з оберненнями, DD7 та DDVII7 в каденціях.	9		4		5					
Розділ 3. Альтерація. Типи тональних відносин. Відхилення і модуляції.										
Тема 3.1.-3.2. Альтеровані лади мажору та мінору. Сольфеджування мелодії в ладах народної музики. Інтенаційне осмислення та визначення на слух альтерованих ладів.	9		4		5					
Тема 3.3.-3.4. Хроматичні інтервали в лалу і від звуків. Інтенаційне осмислення інтервалів. Хроматична гамма. Особливі види ритмічного поділу.	9		4		5					
Тема 3.5.-3.6. Типи тональних відносин. Відхилення в тональності першого ступеня споріднення. Визначення на слух в умовах 4-голосся та у художній фактурі.	9		4		5					
Тема 3.7. Акорди DD, освоєння на слух, спів по вертикалі каденцій та оборотів з DD.	7		2		5					
Тема 3.8. Альтерація акордів домінантової, субдомінантової груп. Обернення септакордів подвійної домінанти. Альтерація акордів DD.	7		2		5					
Тема 3.9.-3.10. Гармонічні послідовності з модуляціями 1ступені споріднення. Спів та визначення на слух.	9		4		5					
Тема 3.11.-3.12. Енгармонізм зменшеного септакорду, розв'язання у 24 тональності. Визначення на слух в умовах 4-голосся та художній фактурі.	11		4	2	5					
ВСЬОГО ГОДИН	150		68	2	80					

Теми практичних занять (I семестр)

№	Назва теми	Кількість годин	
		Д/Ф	З/Ф
1-2	Натуральний лад. Засвоєння різних знаків натурального мажору на релятивній основі. Інтенаційне осмислення ладів. Діатонічні інтервали. Ступеневі та інтервальні диктанти.	4	
3-4	Одноіменні і паралельні тональності. Тритони в ладу та від звуків з розв'язанням.	4	
5-7	Види мажору і мінору: спів тетракордів і гам. Спів діатонічних інтервалів.	6	

	Ритмічні групи з шістнадцятих. Інтервальні послідовності в натуральних ладах.		
8	Характерні інтервали у гармонічних ладах та від звуків.	2	
9-10	Лади народної музики мажорного і мінорного нахилення. Внутрішньотактова синкопа у ритмічних диктантах.	4	
11-12	Головні тризвуки ладу. Лади народної музики мажорного і мінорного нахилення. Інтонційне осмислення тризвуків і ладів. Визначення ладів на слух. Гармонічна послідовність.	4	
13-14	Септакорди на ступенях звукорядів. D7 і його обернення в тональності і від звуку. Інтонційне осмислення акорду. Спів гармонічних послідовностей в мажорі та мінорі. Секвенція.	4	
15-16	Збільшений та зменшений тризвук та його обернення в тональності та від звуку. Хорове 4хголосся. Спів мішаної послідовності з інтервалами та акордами. Ритмічний диктанти на метроритмічні труднощі (тріолі, синкопи). Слуховий аналіз тризвуків від звуків.	4	
17-18	Септакорд II ст. в ладу та від звуку, його обернення та розв'язання. Інтонційне осмислення септакордів та визначення на слух	4	
19-20	Септакорд VII ст. в ладу та від звуку, його обернення та розв'язання. Інтонційне осмислення септакордів та визначення на слух.	4	
21-22	Спів акордових послідовностей в найпростішому викладі: тризвук II низької ступені з оберненнями, DD7 та DDVII7 в каденціях.	4	
23-24	Альтеровані лади мажору та мінору. Сольфеджування мелодії в ладах народної музики. Інтонційне осмислення та визначення на слух альтерованих ладів.	4	
25-26	Хроматичні інтервали в лалу і від звуків. Інтонційне осмислення інтервалів. Хроматична гамма. Особливі види ритмічного поділу.	4	
27-28	Типи тональних відносин. Відхилення в тональності першого ступеня споріднення. Визначення на слух в умовах 4-голосся та у художній фактурі.	4	
29	Акорди DD, освоєння на слух, спів по вертикалі каденцій та оборотів з DD.	2	
30	Альтерація акордів домінантної, субдомінантної груп. Обернення септакордів подвійної домінанти. Альтерація акордів DD.	2	
31-32	Гармонічні послідовності з модуляціями 1 ступіні споріднення. Спів та визначення на слух.	4	
33-34	Енгармонізм зменшеного септакорду, розв'язання у 24 тональності. Визначення на слух в умовах 4-голосся та художній фактурі.	4	
ВСЬОГО ГОДИН		68	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Алексеев Б. Этюды по сольфеджио. Москва: Композитор, 1980.
2. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. Москва: Музыка, 1975.
3. Драгомиров П. Учебник сольфеджио. Москва: Музыка, 2010.
4. Блюм Д. Гармоническое сольфеджио. Москва: Композитор, 1991.
5. Карасева М. Современное сольфеджио в трех частях. Москва:.,1996.
6. Качалина Н. Сольфеджио. Вып. 1-3. Москва: Музыка, 2005.
7. Кирилова В., Попов В. Сольфеджио. Москва: Музыка, 1986.
8. Ладухин Н. Одноголосное сольфеджио. Москва: Музыка, 2005.
9. Леонова Е. Полифоническое сольфеджио. Ленинград: Музыка,1990.
10. Островский А., Соловьев С., Шокин В. Сольфеджио. Москва: Музыка, 2003.
11. Соколова В. Духовные песни Баха – Шемелли. Санкт-Петербург: Композитор, 2007.

Додаткові:

1. 1 Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. Москва: Музыка, 1978.
2. Бать Н Музыкальные диктанты. Москва: Музыка, 2006.
3. Лопатина И. Сборник диктантов. Москва: Музыка, 2005.
4. Мюллер Т. Трехголосные диктанты. Москва: Музыка, 1967.
5. 8. Лопатина И. Гармонические диктанты (четыреголосие). Москва: Музыка, 1987.
6. Мелодии с сопровождением для музыкального диктанта и гармонического анализа. Сост. Г. Беянова. Ленинград: Музыка, 1990.
7. Незванов Б., Лещенкова А. Хрестоматия по слуховому гармоническому анализу. Ленинград: Музыка,, 1987.
8. Шутьгин Д. Пособие по слуховому гармоническому анализу. Москва: Музыка, 2008.
9. Збірники народних пісень, хрестоматії хорової музики, оперні клавіри, романси вітчизняних та зарубіжних композиторів.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

1. Документація (навчальні плани, робоча навчальна програма).
2. Підручники та посібники з теоретичного та практичного курсу гармонії.
3. Нотний матеріал для аналізу.
4. Інтернет-ресурси.

